

Kunstisanlegg i Alver

Atle Bergseth

mai 2021

Sidan år 2000 har IL Kvernbit i lag med Meland Aktiv kvart år anlagt naturisbane på Fossemyra i Meland så snart vinterkulden har spelt på lag. Skøytebana har utan tvil vore ein stor suksess. Med is i fjorten dagers tid snakker vi om 3000 brukstimar og meir. Mange barn kan vera fleire timar på isen kvar dag. Dei tre siste åra har det og nokre dager vore naturis i Knarvik med mange hundre brukstimar kvar einaste dag. Diverre var dette ikkje mogleg i vinter grunna problema knytt til koronaepidemien.

I 2006 fekk Nordhordland Skeiseklubb i lag med NBK utarbeidd forprosjekt for kombinert kunstis og kunstgrasbane.

LINDÅS KOMMUNE: KOMMUNEDELPLAN FOR IDRETT, AKTIVITET OG FRILUFTSLIV 2016-2024

Utdrag frå planen, sitat:

Lindås har og behov for å vidareutvikla anlegg for dei store vinteridrettane ski og skøyter, så langt naturgitte forhold tillet det.

Det finst ingen tilrettelagte plassar for å leggja skøyteis, men kommunen har dei siste åra lagt is i Knarvik og på Lindås. Det har i lengre tid vore snakka om skøytebane eller skøytehall i Knarvik i idrettsmiljøet. Det er regulert tomt for skøyteanlegg i Knarvik.

2. Idrettskommunen Lindås - Rapport frå Telemarksforsking

Basert på det nasjonale anleggsregisteret, spelemiddelordninga og aktivitetstal frå idretten sine organisasjonar, vert det kvart år laga ein nasjonal rapport. Telemarksforsking har utarbeidd ein slik rapport spesielt for Lindås. Kommunen er og samanlikna med snittet for landet, fylket, samt Tysvær, Askøy, Fjell og Meland. Rapporten viser at Lindås skårar lågare på dei fleste område. Dette gjeldt både aktivitet og anleggskapasitet. Hovudfunna er; Lindås kommune har lågast anleggsdekning per innbyggjar, manglar anlegg innan viktige aktivitetar, og har lite variert anleggsmasse. Lindås kommune har lågast aktivitetsnivå i befolkninga. Lindås kommune brukar minst pengar på idrett, aktivitet og friluftsliv.

Eg vil her framhev fylgjande frå sitata ovanfor:

- *behov for å vidareutvikla anlegg for dei store vinteridrettane ski og skøyter*
- *Det har i lengre tid vore snakka om skøytebane eller skøytehall i Knarvik i idrettsmiljøet.*
- ***Det er regulert tomt for skøyteanlegg i Knarvik.***
- *manglar anlegg innan viktige aktivitetar,*
- *har lite variert anleggsmasse.*
- *Lindås kommune har lågast aktivitetsnivå i befolkninga*
- *brukar minst pengar på idrett, aktivitet og friluftsliv.*

Kunstisbane ein energibombe

Underteikna arbeidde fleire år som frivillig arbeidd i anleggsutvalet og med anleggsplanlegging i Norges Skøyteforbund, også i samarbeid med Norges Bandyforbund.

I 2005 arrangerte Nordhordland skeiseklubb og Hordaland Skøytekrets eit skøytebane-seminar i Knarvik. Professor Bjørn Magnussen, sivilingeniør frå NTNU i Trondheim, karakteriserte kunstisbane som ein energibombe. Egill T Elvestad frå Thermoconsult, ein av dei aller mest erfaren når det gjeld energiutnyutting ved varmepumpe, fekk omvisning i kommunale og fylkeskommunale bygg i Knarvik. Konklusjonen var den gang at muligheten var store i Knarvik.

Kunstisbane er altså ein stor energiresurs. Når ein kjøler ned bakken under skeiseisen fjerner ein varme. Denne varmen varmen kan ved hjelp av varmepumpe nyttast til svært miljøvennleg oppvarming. Frå ein skeisebane om lag så stor som ein fotballbane kan ein levere fleire millioner Kwh.

Plan for kunstisbane i Knarvik

Allereide i 1996, fremja Nordhordland Skeisklubb forslag om kunstisbane i Knarvik. Skøyteklubben og NBK fekk i 2006 utarbeidd forprosjekt for kunstisbane i kombinasjon med kunstgrasbane i Knarvik. Forprosjektet, utarbeidd av Norconsult var den gang sett i samanheng med varmegjennvinning.

Forprosjektet utarbeidd i 2006 viste at dette er mogleg i Knarvik og ved vidare utbygging av vil energigevinsten bli enda større. Sidan 2006 er vg.skule, ungdoms skule sterkt utbygd. Stor ny barneskule med vannboren varme står ferdig i løpet av året. Det er ynskje om symjehall og kulturhus. Potensialet for energiutnykking er i dag vesentleg større enn i 2006.

I Bergen såg byingeniør Bjørn Solli energipotensialet i skøytebana på Slåtthaug. Sidan 1994 har denne bana kvart år levert millioner av kilowatt timer til oppvarming av vg.skule, ungdomsskule, idrettshall, døveskule og symjehall. Energimessig har kunstisanlegget vore ein stor suksess. Potensialet er enda større i Knarvik. Som på Slåtthaug har alle dei store sentrale kommunale og fylkeskommunale bygningane i området vannboren varme.

Varmelevering fra anlegget også i sommerhalvåret.

Det er ikkje bare i vinterhalvåret, fire til fem månader når ein har skøyteis at ein kan levere energi. Vår, sommer og haust når bana ikkje er islagt fungerer røyrssystemet under bana som solfanger. Denne energien kan nyttast til produksjon av varmtvatn og annen oppvarming. Her på kysten av Vestlandet med kjølig vér, vår sommar og haust og milde vintrar er energilevering frå varmepumpe i kombinasjon med kunstisanlegg tilnærma optimal. Når det nokre få veker er svært kaldt og ikkje behov for kunstig nedkjøling av skeisebane kan varmesentralen få energi fra gasskjele, som er svært rimeleg som back up.

Regionalt kunstisanlegg vil utløse mange millioner i statlege spelemidlar

Kunstisbane i Knarvik var for nokre år sidan i konkurranse med forbrenningsanlegg. Forbrenningsanlegg er ikkje bygd og er vel neppe aktuelt i dag. Kunstisbane med energiutnytting er framleis mogleg og det treng ikkje stå i vegen for verken symjehall eller kulturhus. Eit kombinert anlegg for kunstisbane og t.d kunstgrasbane vil utløse om lag 20 mill. kr i statlege spelemidlar. Som regionalt kunstisanlegg vil ein og kunne få fleire millioner frå fylke. Kunstisbana på Stord fekk 3 mill kr. som regionalt kunstisanlegg, snart 20 år sidan.

Kunstisbane kombinert med kunstgrasbane eller flate for andre idrettar.

I forprosjekt utarbeidd i 2006 var er tenkt stor kunstgrasbane, med kjølerøyr under kunstgraset. Skøyteisen kan leggjast direkte på kunstgraset. Altså kunstisbane 4 til 5 mndr og fotballbane 7-8 mndr. Ein svært god kombinasjon med stort brukspotensialet heile året. I Drammen finn vi Norges største utandørs kunstisanlegg med denne kombinasjonen. og med varmegjennvinning. Eit kombinert anlegg, om lag identisk med vårt forprosjekt bygges nå i Gjøvik. (Sjå nedanfor)

Skøytehall, innandørs skøytebane

Dette er og mogleg å få til i Knarvik. Brukspotensialet er tidvis enda større enn utandørs bane men har ikkje samme energipotensialt m.o.t. varmløysing. Dette fordi det er eit «lukket system», ikkje lenger ope for vind og vér. Det vil likevel være nok til oppvarming av t.d. symjehall og kulturhus som det no er snakk om i Knarvik.

Ein skøytehallen kan t.d. sju mndr i året vera innandørs fotballbane eller innandørs idrettshall for andre idrettar. Skøytehall vil kosta meir enn utandørs kunstisbane men Kombinasjonen vil utløse meir statlege spelemidlar enn utandørs anlegg. Kostnaden til islegging vil bli lågare og ein slepp unna kostnadene til brøyting etter snøfall.

Kombinasjonen kunstisbane og symjehall og evt. Kulturhus er og heilt ideell. Returvarmen frå nedkjølinga av isen, omlag 28 grader kan dumpes rett i symjehallen og kulturhuset («gratis oppvarming»). Dei tre anlegga, skøytehall, symjehall og kultur kan om ynskjeleg sameinast i ein og samme bygningsmasse. Dette er det mogleg å få til Knarvik. Skeisbane, symjehall og kulturhus kan ha felles inngang, delvis felles personale og dermed lågare lønsutgifter.

Denne tredelte kombinasjonen har altså i tillegg til den energiøkonomiske fleire svært praktiske fordelar også økonomiske når det gjeld bruk.

Utforming av skeisbane for folkeidrett/masseidrett på skøyter

Idrettsforskeren Claus Boje har i en større publikasjon for Lokale og Anlægsfonden (dansk) vurdert ulike typer kunstisanlegg:

RUNDBANEN

Rundbanen egner sig fortræffeligt, i perioder at være opdelt i forskellige zoner og vil på den måde kunne tilbyde et meget bredt aktivitetsmønster fra leg til undervisning.

En rundbane kan opdeles i forholdsvis store, selvstendige baner hvor der kan foregå henholdsvis leg, boldspil (bandy/hockey) og undervisning, og dermed vil forskjellige grupper interesser, alders- og færdighedsmessigt kunne finde utfoldelsesmuligheter samtidig.

BANDYBANEN

Bandybanen er som udendørs vinteridrætsanlæg i særklasse, fordi den lægger op til en skjøtekultur, som minder om de isbelagte søers. Der er plads til at få fart i skøjterne, lege, forsøge sig som kunstskjøteløber og spille bold – alt sammen samtidig, fordi isarealets størrelse giver naturlige opdelingsmuligheter

Med rundbane meiner ein vanligvis en 400 m hurtigløpsbane, som den på Slåtthaug i Bergen; men langt mindre hurtigløpsbaner kan bygges og fungere glimrande både for trimmarar og aktive. *Rundbanen bare er altså ikke bare for dei som drive aktivt med hurtigløp. Langt over 90% av dei som brukar rundbana er skøyte trimmarar i alle aldrar frå mindre barn til eldre pensjonistar.* Dette er svært tydeleg både på Slåtthaug, dei andre stor kunstisbanane i Norge og i Nederland.

På et areal omtrent tilsvarende en stor fotballbane kan en få plass til en glimrende rundbane på 285m. Banestørrelsen er av kulturdepartement også godkjent anlegg for statlige spillemidler. Det bygges ein slik bane i Gjøvik. Kunstisbana er del av eit anlegg som fungerer som kunstgrasbane på sommerstid og kunstisbane på vinterstid. Anlegget er tilrettelagt for både hurtigløp (285 meter), bandy, kunstløp og hockey. Det er også eit viktig idrettsanlegg som er åpent for folk flest. Anlegget ligger midt i Gjøvik sentrum og er lett tilgjengeleg for ein rekke brukarar.

Skøytebane til folket, eit viktig anlegg i mørketida

Svært mange menneske, også mange barn og unge sit mykje meir inne i vinterhalvåret enn elles i året. Eit attraktivt vinteridrettsanlegg som skøytehall eller utandørs kunstisanlegg vil stimulera svært mange til meir fysisk aktivitet i den mørke årstiden. Skøytebana har i tillegg viktig rolle som treffstad, uformell sosial samlingsplass. Dette er og av stor betydning for trivsel og mental helse for befolkningen.

Nye Alver kommune og idrettsrådet bør følgleg sette kunstisbane i Knarvik på prioritert liste for idrettsanlegg. Kunstisbane er ein anleggstype med svært stort brukspotensial i vårt distrikt. Dette er veldokumentert ved svært stor tilstrømming til naturisbanene på Frekhaug og i Knarvik; på Frekhaug i ein periode på 20 år; og interessa er like stor i Knarvik etter at det dei siste åra er anlagt bane der og. Vi snakker om langt fleire enn tusen barn, ungdom og vaksne som tidvis besøker dei islagte banane. Dette bør telja svært sterkt sjølv om dei ikkje er med i ein skøyteklubb/bandyklubb/kunstløpklubb med oppsette treningstider og organiserte terminfesta stemner, kamper.

Kunstisanlegg, vinteridrettsanlegg, sosial samlingsplass, bør vera prioritert anlegg i den nye storkommunen Alver kommune

